

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник ректора ХНАДУ

проф. _____ І.П. Гладкий

« ____ » _____ 2012 р.

ПАКЕТ
ЗАСОБІВ ДІАГНОСТУВАННЯ
РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
з дисципліни «Фінансовий менеджмент»
(за вимогами кредитно-модульної системи навчання)

Галузь знань – 0305 «Економіка та підприємництво»

Спеціальність – 8.03050301 «Міжнародна економіка»

Пакет засобів діагностування складений к.в.н., доцентом кафедри міжнародної економіки Бабичем Анатолієм Петровичем, аспірант кафедри міжнародної економіки Мельник Оленою Олександрівною.

Рецензент

Зав. кафедри міжнародної економіки
доктор економічних наук, професор

Д.В. Бабич

Пакет засобів діагностування розглянутий та ухвалений на засіданні кафедри міжнародної економіки
(протокол № 10/149 від «22» грудня 2011 р.)

Завідувач кафедри
доктор економічних наук, професор

Д.В. Бабич

Схвалено Радою (методичною комісією) факультету управління та бізнесу
(протокол № _____ від «___» _____ 201__ р.)

Голова Ради (методичної комісії)
факультету Управління та бізнесу
доктор економічних наук, професор

І.А. Дмитрієв

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИСТЕМНИЙ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ)

1. Опис навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент»

Характеристика обсягів підготовки	Характеристика лекційного потоку	Характеристика навчального процесу
<p>Загальний обсяг – 3 кредити Усього годин – 108 год. Усього змістових модулів – 15. Усього блоків змістових модулів – 3. Усього залікових модулів – 3. Один змістовий модуль – 8-12 год. Один заліковий модуль – 36 год. Усього аудиторних годин на тиждень – 2 год. (лекцій – 1 год., практ. занять – 1 год).</p>	<p>Галузь знань 0305 Економіка і підприємництво. Спеціальність 8.03050301, «Міжнародна економіка» Освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр. Кількість навчальних груп у потоці – 1. Лектор, відповідальний за курс – доцент Бабич Анатолій Петрович.</p>	<p>Навчальна дисципліна – обов’язкова Рік підготовки – 5. Семестр навчання – 9. Кількість годин: лекцій – 24; практичних занять - 24 самостійних робіт студентів (СРС) – 60, Модульний контроль (види контролю: усне опитування в ході лекцій, рішення розрахункових та ситуаційних завдань, модульні тестові завдання, захист рефератів). Підсумковий контроль: інтегрований іспит.</p>

2 Основні терміни, поняття та їх визначення

У збірці використано терміни, подані у Законах України «Про вищу освіту» від 17.01.02р. № 2984-111 та «Про інноваційну діяльність» від 04.07.02 р. № 40-У, Державному класифікаторі професій ДК 003-95, Комплексі нормативних документів для розробки складових системи стандартів вищої освіти (додаток № 1 до наказу МОН України від 31.07.98 р. № 285 зі змінами та доповненнями, що введені розпорядженням МОН України від 05.03.01 р. № 28-р):

– *кредитно-модульна система організації навчального процесу* – це модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів);

– *заліковий кредит* – це одиниця виміру навчального навантаження, необхідного для засвоєння змістових модулів або блоку змістових модулів;

– *модуль* – це задокументована завершена частина освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, практики, державної атестації), що реалізується відповідними формами навчального процесу;

– *змістовий модуль* – це система навчальних елементів, що поєднана за ознакою відповідності певному навчальному об'єкту;

– *заліковий модуль* (блок змістових модулів) – це задокументована завершена система змістових модулів освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, практики, державної атестації), що реалізується відповідними формами навчального процесу;

– *обсяг модуля* – це навчальне навантаження студента з даного модуля в кредитах, що включають аудиторну і самостійну роботу.

3 Загальні положення

Навчальна дисципліна розбивається на змістові модулі. У кожному модулі визначається тематика й обсяг лекцій, семінарських і практичних занять і самостійної роботи студентів, види контролю. За заліковими модулями розробляються пакети контрольних завдань, що містять перелік теоретичних питань і практичні завдання.

4 Модульний контроль

Система оцінки знань студентів за окремий заліковий модуль складається у балах рейтингу згідно таблиці 1.

Таблиця 1

**Система оцінки знань студентів і шкала оцінки
(за кожний заліковий модуль)**

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу
A	Відмінно	90 – 100
B	Добре	80 – 89
C	Добре	75 – 79
D	Задовільно	67 – 74
E	Задовільно	60 – 66
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59
F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	1 – 34

5 Підсумковий контроль

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 30.12.05 р. № 774, підсумкова оцінка Q знань з навчальної дисципліни визначається як середньозважена результатів засвоєння окремих залікових модулів, тобто

$$Q = a_1 B_1 + a_2 B_2 + \dots + a_n B_n - \text{середньозважена оцінка знань};$$

де $a_1, a_2, \dots, a_n$ – коефіцієнти вагомості відповідних залікових модулів;

$$a_n = \frac{T_{3Mn}}{T_D};$$

T_{3Mn} – обсяг відповідних залікових модулів, у годинах;

T_D – обсяг навчальної дисципліни, у годинах;

n – кількість залікових модулів;

$$a_1 + a_2 + \dots + a_n = 1.$$

6 Приклад оформлення результатів тестування

Результати тестування студент, не переписуючи самих тестових завдань, оформляє на окремому аркуші за такою формою:

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Факультет управління та бізнесу
Кафедра міжнародної економіки
Навчальна дисципліна: «Фінансовий менеджмент»
Проміжний модульний контроль № 1 (максимальна оцінка – 100 балів)
Дата проведення контролю _____
ПІБ студента _____
Група _____

Завдання частини 1 до залікового модуля ___. *Вставити пропущені слова, словосполучення, числа*

1. Основними причинами втрати вартості грошей є: _____

Завдання частини 2 до залікового модуля __ *Дати визначення наведеним поняттям.*

1. Фінансовий контролінг- це

Завдання частини 3 до залікового модуля ____ *Чи згодні Ви з наведеними твердженнями*

1. Фінансовий менеджмент як наука - це система знань управління грошовими потоками підприємства ТАК, НІ

Завдання частини 4 до залікового модуля _____. *Розв'язати задачу, зробити висновки*

Задача 1.

Розрахувати наращену суму з вихідної суми 1 тис. грн. за умов розміщення її у банку на умовах нарахування простих і складних відсотків, якщо річна ставка 20%, а період нарахування : 90 днів, 180 днів, 1 рік, 5 років, 10 років (у році – 365 днів).

7 Завдання до залікових модулів

Заліковий модуль 1 (за змістовими модулями 1,2,3,4,5)

Змістовий модуль (тема) 1 Теоретичні і організаційні основи фінансового менеджменту

Змістовий модуль (тема) 2 Система забезпечення фінансового менеджменту

Змістовий модуль (тема) 3 Управління грошовими потоками на підприємстві

Змістовий модуль (тема) 4 Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках

Частина 1 (25 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 5 балів)

Умови виконання завдання: вставити пропущені слова, словосполучення, числа

1. Фінансовий менеджмент - це процес

_____ фінансових ресурсів господарського суб'єкта та оптимізації обороту його грошових коштів.

2. Головна мета фінансового менеджменту - забезпечення максимізації добробуту власників підприємства у _____ періодах.

3. Платіжний календар - форма поточного фінансового плану управління грошовими потоками, що розробляється на _____ період з щоденною сегментацією.

4. Основними причинами втрати вартості грошей є: _____

5. З позиції фінансового менеджменту виділяють основні види грошових потоків _____

6. Відомо _____ (число) принципів фінансового менеджменту, а саме _____

7. За напрямками господарської діяльності грошові потоки підприємства діляться на _____ (число) видів, а саме _____

8. Відомо _____ (число) функцій фінансового менеджменту, а саме _____

9. Відомо _____ (число) систем управлінського обліку, а саме _____

10. Основні показники фінансового стану підприємства об'єднують у _____

(число), а саме _____

11. Система вхідних грошових потоків підприємства включає наступні грошові потоки _____

12. Система вихідних грошових потоків підприємства включає наступні грошові потоки _____

13. Відомо __ (число) основних принципів фінансового менеджменту, а саме _____

14. В залежності від способу начислення проценти діляться на _____ (число) види, а саме _____

15. Відрізняють _____ (число) видів ануїтетів, а саме _____

Частина 2 (25 балів, кожна вірна відповідь оцінюється в 5 балів)

Умови виконання: дати визначення наведеним поняттям

1. Центр відповідальності – це _____
2. Система інформаційного забезпечення – це _____
3. Фінансовий контролінг- це _____
4. Грошовий потік підприємства _____
5. Ануїтет – це _____
6. Дисконтна ставка - це _____
7. Фінансова (бухгалтерська) звітність – це _____
8. Баланс підприємства – це _____
9. активи підприємства – це _____
10. Пасиви підприємства – це _____
11. звіт про фінансові результати підприємства – це _____
12. Операційна діяльність підприємства – це _____
13. Інвестиційна діяльність підприємства – це _____
14. Фінансова діяльність підприємства – це _____
15. Управлінська звітність – це _____

Частина 3 (10 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 2 бали)

Умови виконання завдання: Чи згодні Ви з наступними твердженнями (ТАК або НІ)

1. Фінансовий менеджмент є специфічна сфера управління \, яка на

входить в загальну систему управління підприємством.

2. Ануїтет, платежі за яким здійснюються називається ануїтетом постнумеранто.

3. Трендовий аналіз – це аналіз звідності за останніх п'ять років.

4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності це відношення грошей та їх еквівалентів до зобов'язань підприємства.

5. Коефіцієнти ліквідності визначають прибутковість підприємства.

6. Коефіцієнти платоспроможності визначають здатність підприємства своєчасно сплатити свою короткострокову заборгованість.

7. Формула Дюпона встановлює залежність між рентабельністю активів підприємства і рентабельністю реалізації продукції.

8. Портфельні інвестиції - це внесення матеріальних або інших засобів в статутний фонд підприємства.

9. Прямі інвестиції – це придбання різних видів цінних паперів.

10. При простих відсотках їх сума нараховується протягом всього періоду з початково вкладеного капіталу.

11. При складних відсотках початковий капітал збільшується разом з процентами.

12. При розрахунках звичайного (комерційного) відсотку в якості часової бази беруть умовний рік 365 днів.

13. Чиста теперішня вартість грошей це різниця між теперішньою вартістю грошей і приведеною майбутньою вартістю грошей.

14. Рівень інфляції показує у скільки разів підвищилися ціни за певний період.

15. Індекс інфляції показує на скільки відсотків підвищилась ціна за певний період.

Частина 4 (40 балів, кожна вірно вирішена задача оцінюється у 20 балів – 10 балів вірній алгоритм рішення, 5 балів – вірні розрахунки, 5 балів – обгрунтовані висновки)

Умови виконання завдання: Розв'язати задачу, зробити висновки

Задача 1

Розрахувати нарощену суму з вихідної суми 1 тис. грн. за умов розміщення її у банку на умовах нарахування простих і складних відсотків, якщо річна ставка 20%, а період нарощення : 90 днів, 180 днів, 1 рік, 5 років, 10 років (у році – 365 днів).

Задача 2

Підприємець може одержати позику:

а) або на умовах щомісячного нарахування відсотків з розрахунку 16% річних;

б) або на умовах піврічного нарахування відсотків з розрахунку 17% річних.

Якому варіанту надати перевагу?

Задача 3

Визначити період нарахування, за який вихідний капітал у розмірі 25000 грн. зросте до 40000 грн., якщо використовується проста ставка відсотків 18% річних.

Задача 4

Визначити просту ставку відсотків, за якої вихідний капітал у розмірі 24000 грн. досягне 30000 грн. через рік.

Задача 5

Підприємець хоче покласти на депозит у банк 100 тис.грн. одноразово під 12% річних на 5 років. Яку суму грошей матиме підприємець наприкінці першого року і який буде результат через 5 років?

Задача 6

Яку суму грошей повинен покласти підприємець у банк на депозитний рахунок, якщо за відсоткової ставки 8% через 5 років він планує отримати 127,63 тис.грн.?

Задача 7

Визначити під яку відсоткову ставку вигідніше розмістити капітал в 10000 грн. на 5 років:

- а) під просту ставку відсотків 30% річних;
- б) під складну ставку в 25% при щоквартальному нарахуванні?

Задача 8

Підприємець хоче покласти на депозит на трирічний термін по 100 тис.грн у кінці кожного року під 11% річних. Яку суму він матиме по закінченні трьох років?

Задача 9

Підприємцю запропонували вибір:

I варіант – трирічна рента з виплатою 100 тис. грн. у кінці кожного року;

II варіант – трирічна рента з виплатою 100 тис. грн. на початку кожного року;

III варіант – одноразова виплата всієї суми 300 тис. грн. по закінченні трьох років.

Відсоткова ставка 9% в усіх випадках. Якому варіанту надати перевагу підприємцю?

Задача 10

На депозитний рахунок перераховано 500 грн. під 15% річних. Метою вкладення коштів є отримання у майбутньому суми в розмірі 1005 грн. Через скільки років буде отримана ця сума?

Задача 11

Підприємець дає у борг 900 грн. і на меті у нього отримання через 5 років суми 2638,44 грн. Під яку ставку складного відсотка планує дати у борг свої гроші підприємець?

Задача 12

Підприємець має можливість вибору кількох варіантів інвестування 100 тис. грн.. під 12% річних: з нарахуванням складного відсотка один раз на рік, один раз на півроку, один раз у квартал та один раз на місяць. Яке нарахування відсотків для підприємця найвигідніше?

Задача 13

Зробіть розрахунки та на їх основі висновки щодо найефективнішого вкладення грошей у сумі 8000 грн.:

I варіант – під 10% річних:

а) можливе одноразове інвестування всієї суми на 4 роки з нарахуванням відсотків 1 раз на півроку;

б) можливо робити щорічні внески 2000 грн. протягом 4 років за умови здійснення виплат наприкінці кожного року;

в) можливо робити щорічні внески 2000 грн. протягом 4 років за умови здійснення платежів на початку кожного року;

II варіант – під 12% річних:

а) можливе одноразове їх інвестування на 8 років;

б) можливо робити щорічні внески по 1000 грн. протягом 8 років за умови здійснення виплат наприкінці кожного року;

в) можливо робити щорічні внески по 1000 грн. протягом 8 років за умови здійснення платежів на початку кожного року.

Задача 14

Чи достатньою буде сума?

I варіант: 10000,5 грн.

II варіант: 11755 грн.

Для одноразового вкладу на 5 років під 5% річних для отримання 15000 грн.?

Задача 15

Визначити номінальну майбутню вартість вкладу з урахуванням фактора інфляції, якщо сума вкладу 1000 грн.; річна відсоткова ставка, що використовується для прирощення вартості вкладу – 18%; прогнозований річний темп інфляції – 12%; період розміщення вкладу – 3 роки.

Задача 16

Необхідно визначити реальну поточну вартість коштів за таких умов: очікувана майбутня вартість грошей 1000 грн., відсоткова ставка – 18% на рік, період дисконтування – 3 роки, прогнозований темп інфляції – 12%.

Заліковий модуль 2 (за змістовими модулями 6,7,8,9,10)

Змістовий модуль (тема) 6 Управління прибутком

Змістовий модуль (тема) 7 Управління активами

Змістовий модуль (тема) 8 Вартість та оптимізація структури капіталу

Змістовий модуль (тема) 9. Управління інвестиціями

Частина 1 (25 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 5 балів)

Умови виконання завдання: вставити пропущені слова, словосполучення, числа

1. Поріг рентабельності (точка беззбитковості, мертва точка, точка критичного обсягу реалізації, точка самоокупності) – це виручка від реалізації, при якій забезпечується (2сл) _____ підприємства за умови неотримання прибутку. Підприємство не має ні прибутку, ні збитків.

2. Капітал – це загальна вартість засобів у (3сл) _____ формі, авансований у формування активів підприємства.

3. Структура капіталу – це співвідношення (2 сл) _____ капіталу підприємства.

4. Інвестиції - це вкладення капіталу в різних його формах з метою _____ в майбутньому періоді, одержання доходу в _____ періоді або вирішення соціальних завдань.

5. Джерелами формування капіталу підприємства є (3 сл) _____

6. Відомі _____ (число) методів розрахунку ціни на продукцію підприємства на основі скорочених витрат, а саме _____

7. Існує _____ (число) основні теорії дивідендної політики, а саме _____

8. Відомо _____ (число) методів нарахування дивідендів, а саме _____

9. Стандартна процедура сплати дивідендів включає _____ (число) послідовних етапів, а саме _____

10. Відомо _____ (число) методів розрахунку мінімальних запасів для безперервної роботи підприємства, а саме _____

11. В політиці фінансування оборотних засобів відомо _____ (число) підходів, а саме _____

12. З виробничими запасами пов'язані _____ (число) груп витрат, а саме _____

13. При використанні методу АБС для контролю матеріально – виробничих запасів всі запаси діляться на _____ (число) категорій, а саме _____

14. В основу управління дебіторською заборгованістю покладено _____ (число) підходи, а саме _____

15. Інвестиційний портфель включає _____ (число) видів інвестицій, а саме _____

Частина 2 (25 балів, кожна вірна відповідь оцінюється в 5 балів)

Умови виконання: дати визначення наведеним поняттям

1. Змінні витрати – це _____
2. Умовно-постійні витрати – це _____
3. Поріг рентабельності – це _____
4. Валова маржа – це _____
5. Дивідендна політика – це _____
6. Чистий оборотний капітал – це _____
7. Дебіторська заборгованість – це _____
8. Модель Баумоля – це _____
9. Модель Міллера – Орра _____
10. Середньовиважена вартість капіталу підприємства – це _____
11. Позиковий капітал – це _____

12. Акціонерний капітал – це _____
13. Статутний капітал підприємства – це _____
14. Фінансовий ринок – це _____
15. Управління капіталом – це _____

Частина 3 (10 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 2 бали)

Умови виконання завдання: Чи згодні Ви з наступними твердженнями
(ТАК або НІ)

1. Вартість капіталу визначається відсотковою ставкою, яку потрібно платити інвесторам за вкладені кошти.
2. Операційний аналіз – це аналіз «витрати - прибуток».
3. В основу операційного аналізу покладено розподіл витрат на змінні і умовно – постійні.
4. Умовно – постійні витрати змінюються пропорційно обсягу виробництва.
5. Змінні витрати змінюються непропорційно обсягу виробництва.
6. До змінних витрат відносяться витрати на поточний ремонт обладнання.
7. До умовно-постійних витрат відносяться витрати на оплату електроенергії.
8. Поріг рентабельності – це виручка, яка забезпечує нульовий прибуток.
9. Поріг рентабельності – це виручка, яка забезпечує покриття усіх витрат.
10. Валова маржа це різниця між виручкою і умовно-постійними витратами.
11. Валова маржа - це джерело отримання прибутку і покриття Умовно – постійних витрат.
12. «Сила дії операційного важеля» показує у скільки разів збільшиться прибуток при збільшенні виручки на один відсоток.
13. Еластичність попиту від ціни – це міра відносної зміни обсягу попиту на продукцію при зміні ціни.
14. Гранична виручка – це величина приросту загальної виручки при випуску кожної додаткової одиниці продукції.
15. Теорія Ф. Модельяні – М. Мілера (теорія М-М) базується на тому, що виплати дивідендів по звичайним акціям повинна проводитись по залишковому принципу.

Частина 4 (40 балів, кожна вірно вирішена задача оцінюється у 20

балів – 10 балів вірній алгоритм рішення, 5 балів – вірні розрахунки, 5 балів – обґрунтовані висновки)

Умови виконання завдання: розв'язати задачу, зробити висновки

Задача 1

Проаналізуйте поданий у таблиці баланс підприємства і виконайте завдання:

Актив		Пасив		
1. Каса	500	1. Рахунки до оплати		
		650		
2. Дебіторська заборгованість	2500	2.		Векселі
		900		
		3. Власний капітал		
		4000		
3. Запаси		4.		Акції
1000		2500		
4. Машини і обладнання		5. Накопичений прибуток		
2500		2450		
5. Земля і будівлі				
РАЗОМ		РАЗОМ		
10500		10500		

- а) розрахуйте суму короткострокових зобов'язань підприємства;
- б) розрахуйте суму поточних активів;
- в) розрахуйте суму неліквідних активів.

Задача 2

Баланс містить такі статті:

- а) машини та обладнання;
- б) готова продукція;
- в) незавершене виробництво;
- г) матеріали;
- д) гроші у касі;
- е) рахунки дебіторів.

Розмістіть статті за порядком зменшення ліквідності.

Задача 3

З поданого нижче переліку активів виділіть оборотні та необоротні активи:

- 1) запаси сировини і матеріалів;
- 2) гроші у касі;

- 3) будівлі, споруди;
- 4) земля;
- 5) нематеріальні активи;
- 6) дебіторська заборгованість;

Задача 4

З поданого нижче переліку пасивів виділить зобов'язання та власний капітал:

- 1) нерозподілений прибуток;
- 2) рахунки до сплати;
- 3) кредиторська заборгованість;
- 4) акціонерний капітал;
- 5) додатковий капітал;
- 6) заборгованість щодо заробітної платні;
- 7) векселі до сплати.

Задача 5

На початок роботи підприємства 1 січня 2000 року його капітал склав 3000 грн., причому 2500 грн. лежать на розрахунковому рахунку в банку, а решта – у касі. Першого лютого підприємство купує товари на суму 1000 грн., причому 700 грн. сплачує зразу, 300 грн. – через 90 днів. Першого березня підприємство купує обладнання на суму 5000 грн., взявши кредит у банку. Першого квітня підприємство продає товари вартістю 1000 грн. за 1200 грн., причому 400 грн. сплачено йому зразу, а 800 грн. - через 30 днів. Скласти баланс підприємства на кожну дату.

Задача 6

На підставі балансу та звіту про фінансові результати підприємства (див. додаток *Е*, додаток *Є* проаналізувати показники майнового стану, ліквідності і фінансової стійкості підприємства.

Задача 7

Керівництво фірми прогнозує збільшення виручки на 15%. Поточна виручка 52000 грн., а змінні витрати – 40000 грн. Постійні витрати – 5000 грн. Визначити суму прибутку, яка відповідатиме новому обсягу виручки від реалізації традиційним способом та за допомогою операційного (виробничого) лівериджу (важеля).

Задача 8

Підприємство має річну виручку від реалізації 25 млн. грн., змінні витрати складають 18 млн. грн., постійні витрати – 10 млн. грн., збиток – 3 млн. грн. Необхідно визначити умови для досягнення порогу рентабельності.

Задача 9

Підприємство має річну виручку від реалізації 20 млн. грн., змінні витрати – 23 млн. грн., постійні витрати – 7 млн. грн., збиток дорівнює 10 млн. грн. Необхідно визначити умови для досягнення порогу рентабельності.

Задача 10

Підприємство виготовляє і реалізує вироби.

Дані на один виріб:

Ціна	- 70 грн.
Змінні витрати	- 50 грн.
Маржинальний дохід	- 20 грн.

Дані за місяць:

Реалізація (1000 шт.)	- 70000 грн.
Змінні витрати (1000 шт x 50 грн.)	- 50000 грн.
Маржинальний дохід	- 20000 грн.
Постійні витрати	- 12000 грн.
Прибуток	- 2000 грн.

Визначити:

- 1) поріг рентабельності (у вартісному і натуральному вимірах);
- 2) обсяг реалізації (у вартісному і натуральному вимірах), щоб отримати планову величину прибутку 15000 грн.;
- 3) величину прибутку, якщо підприємство планує виготовити і продати протягом місяця виробів на суму 100000 грн.;
- 4) ціну виробу, якщо підприємство планує продати 1500 штук виробів і при цьому одержати 20000 грн. прибутку;
- 5) запас фінансової міцності підприємства.

Задача 11

Діяльність підприємства спрямована на виготовлення виробів А, характеризується такими даними:

Ціна виробу	- 40 грн.
Кількість проданих виробів	- 1000 шт.
Сумарні витрати на виготовлення продукції	- 35000 грн.

У тому числі:

Сировина і матеріали	- 10000 грн.
Машини і механізми	- 8000 грн.
Заробітна платня робітників	- 8000 грн.
Транспортні витрати	- 500 грн.

Розрахуйте: величину постійних і змінних витрат; зміну величини постійних і змінних витрат за умов скорочення обсягів виробництва на 20% і зростання на 10%; зміну величини прибутку при заданій зміні обсягів виробництва.

Задача 12

Мале підприємство має намір виготовляти і реалізовувати на ринку виріб

А. Витрати на виготовленні виробу становлять:

Матеріали	- 10 грн.
Заробітна платня	- 14 грн.
Решта змінних витрат	- 21,4 грн.
Орендна плата	- 1000 грн.
Утримання приміщення	- 120 грн.
Заробітна платня штатних працівників	- 400 грн.
Решта постійних витрат (на місяць)	- 600 грн.

Ціна можливої реалізації виробу на ринку становить від 70 до 80 грн.

Визначити, скільки виробів повинно виготовити і реалізувати підприємство, щоб не мати збитків (визначити точку беззбитковості).

Задача 13

Є такі дані про діяльність підприємства:

Виручка від реалізації	- 1950 грн.
Змінні витрати	- 1200 грн.
Постійні витрати	- 400 грн.

Визначити:

- 1) яку частку прибутку збереже підприємство за умов падіння виручки від реалізації на 10%;
- 2) на скільки відсотків повинна знизитися виручка від реалізації, щоб підприємство не отримувало прибутку;
- 3) на скільки відсотків необхідно знизити постійні витрати, що утримати задану величину прибутку (350 грн.) під час падіння виручки від реалізації на 10%.

Задача 14

Підприємство "Світлана" шиє легкі жіночі сукні і продає їх за ціною 75 грн. кожне. Змінні витрати на виготовлення сукні складають 60 грн. Підприємство орендує приміщення і платить на це 1500 грн. щомісяця.

Визначити:

- 1) скільки виробів треба виготовити підприємству для досягнення порогу рентабельності?
- 2) як зміниться поріг рентабельності, якщо ціна виробу виросте до 85 грн.?
- 3) як зміниться поріг рентабельності, якщо витрати на виготовлення виробу знизяться до 55 грн.?
- 4) скільки виробів повинно виготовити підприємство, щоб отримати прибуток у 1000 грн.?
- 5) який запас фінансової міцності має підприємство за умов отримання 1000 грн. прибутку на місяць?

Задача 15

Підприємство виготовляє вироби і реалізує їх за ціною 15 грн. за штуку. Змінні витрати на одиницю продукції – 8 грн. Обсяг продажів – 1000 штук у місяць. Постійні витрати підприємства становлять 3000 грн. Надійшла пропозиція додатково продати 120 штук виробів за ціною 10 грн. за штуку. При цьому зростають лише змінні витрати на 960 грн. Постійні витрати залишаються без змін. Чи вигідна ця пропозиція для підприємства?

Задача 16

Підприємство виготовляє вироби А, реалізуючи 400 виробів у місяць за ціною 250 грн. Змінні витрати складають 150 грн./шт., постійні витрати підприємства 35000 грн. у місяць. Дайте відповідь на такі запитання:

а) начальник відділу маркетингу вважає, що збільшення витрат на рекламу на 10000 грн. у місяць здатне дати приріст щомісячної виручки від реалізації на 30000 грн.

Чи слід схвалити підвищення витрат на рекламу?

б) заступник генерального директора з виробництва хотів би використати більш дешеві матеріали, які дозволять дати економію на змінних витратах по 25 грн. на кожну одиницю продукції. Але начальник відділу збуту вважає, що зниження якості виробів може призвести до зниження обсягу реалізації до 350 штук у місяць. Чи слід переходити на більш дешеві матеріали?

в) начальник відділу маркетингу пропонує знизити ціну реалізації на 20 грн. і одночасно довести витрати на рекламу до 15000 грн. у місяць. Відділ маркетингу прогнозує у цьому випадку збільшення обсягу реалізації на 50%. Чи слід схвалити цю пропозицію?

г) начальник відділу збуту прогнозує перевести своїх співробітників з окладів (сумарний місячний фонд оплати 600 грн) на комісійну винагороду 15 грн з кожного проданого виробу. Він упевнений, що обсяг продажу зросте на 15%. Чи слід схвалити таку пропозицію?

Заліковий модуль 3

(за змістовими модулями 11,12,13,14, 15)

Змістовий модуль (тема) 11 Управління фінансовими ризиками

Змістовий модуль (тема) 12 Аналіз фінансових звітів

Змістовий модуль (тема) 13 Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування

Змістовий модуль (тема) 14 Антикризове фінансове управління підприємством

Частина 1 (25 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 5 балів)

Умови виконання завдання: вставити пропущені слова, словосполучення, числа

1. Для аналізу фінансової (бухгалтерської) звітності використовують _____ (число) прийомів, а саме _____

2. До групи показників ліквідності входить _____ (число) коефіцієнтів, а саме _____

3. До групи показників платеспроможності входить _____ (число) коефіцієнтів, а саме _____

4. До групи показників ділової активності входить _____ (число) коефіцієнтів, а саме _____

5. До групи показників рентабельності входить _____ (число) коефіцієнтів, а саме _____

6. Формула Дюпона враховує взаємозв'язок _____ (число) показників фінансового стану підприємства, а саме _____

7. Для експрес аналізу фінансового стану підприємства використовують _____ (число) груп показників, а саме _____

8. Відповідно до наказу № 81 Агенства по запобіганню банкрутств підприємств і організацій для діагностики неплатоспроможності використовують _____ (число) коефіцієнтів, а саме _____

9. Розрізняють _____ (число) стани неплатоспроможності, а саме _____

10. В модель Е. Альтмана входять _____ (число) коефіцієнтів, а саме _____

Частина 2 (25 балів, кожна вірна відповідь оцінюється в 5 балів)

Умови виконання: дати визначення наведеним поняттям

1 Фінасова стійкість підприємства – це

2 Фінасова звітність – це

3 Бюджет – це

4 Фінасовий аналіз - це

5 Ризик – це

6. Z – модель Е. Альтмана – це

7. Коефіцієнт швидкої ліквідності – це

8. Коефіцієнт фінансової стійкості – це

9. Планування прибутку виконується чотирма основними методами, а

саме

10. Коефіцієнт варіації – це

Частина 3 (10 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 2 бали)

Умови виконання завдання: Чи згодні Ви з наступними твердженнями (ТАК або НІ).

1. Для фінансово стійкого підприємства коефіцієнт абсолютної ліквідності повинен бути $> 0, 1$.

2. Для фінансово стійкого підприємства коефіцієнт фінансової стабільності повинен бути $> 0, 8$.

3. Для фінансово стійкого підприємства коефіцієнт фінансової автономії повинен бути $> 0, 4$

4. Для фінансово стійкого підприємства коефіцієнт забезпеченості власними джерелами засобів повинен бути $> 0, 05$.

5. Признаками загрози банкрутства організації може бути значення коефіцієнта покриття менше ніж 1, 5.

6. Признаками загрози банкрутства організації може бути значення коефіцієнта забезпечення власними джерелами засобів менше ніж 0, 1.

7. Показником поточної неплатоспроможності вважається від'ємне значення різниці між сумою грошей, їх еквівалентів і інших високоліквідних активів і зобов'язаннями підприємства

8. Надкритичний стан неплатоспроможності підприємства настає за умов, коли коефіцієнт покриття менший одиниці.

9. Платоспроможність – це здатність підприємства виконувати обов'язки щодо кредиторів і інвесторів.

10. Ліквідність – це здатність своєчасно сплатити свою поточну заборгованість.

Частина 4 (40 балів, кожна вірно вирішена задача оцінюється у 20 балів – 10 балів вірній алгоритм рішення, 5 балів – вірні розрахунки, 5 балів – обґрунтовані висновки)

Умови виконання завдання: розв'язати задачу, зробити висновки

Задача 1

Розрахувати значення середньозваженої вартості капіталу за наведеними нижче даними, якщо податок на прибуток компанії складає 32%.

Джерела	Балансова оцінка, тис.грн.	Доля (d), (%)	Відсотки або дивіденди, що виплачуються, (к), (%)
Залучені:			
Короткострокові	6000	35,3	8,5
Довгострокові	2000	11,8	5,5
Звичайні акції	7000	41,2	16,5
Привілейовані акції	1500	8,8	12,4
Нерозподілений прибуток	500	2,9	15,2
Усього:	17000	100	

Задача 2

Фірмі необхідно на фінансування 600000 грн. Скільки буде коштувати фірмі залучення капіталу, якщо за рахунок кредиту під 7,5 % річних можна одержати 100000 грн.; за рахунок продажу дисконтних облігацій можна одержати 300000 грн. (номінал облігації 400 грн., термін погашення – 2 роки, ринкова вартість 350 грн.); за рахунок продажу привілейованих акцій (ринкова вартість 37,5 грн., дивіденд на акцію – 3 грн.) можна одержати 200000 грн.

Задача 3

Підприємство планує випустити облігації номінальної вартістю 1000 грн. зі строком погашення 20 років і ставкою 9 %. Витрати по реалізації облігацій складають в середньому 3 % номінальної вартості. Для підвищення привабливості облігацій вони надаються на умовах дисконту – 2 % номінальної вартості. Податок на прибуток та інші обов'язкові відрахування від прибутку складають 35 %. Розрахувати вартість такого джерела засобів.

Задача 4

Знайти оптимальну структуру капіталу, виходячи з умов, які подані в таблиці:

Показник	Варіанти структури капіталу та його вартість						
	1	2	3	4	5	6	7
Частка власного капіталу	100	90	80	70	60	50	40
Частка залученого капіталу	0	10	20	30	40	50	60
Вартість власного капіталу (%)	13,0	13,3	14,0	15,0	17,0	19,5	25,0
Вартість залученого капіталу (%)	7,0	7,0	7,1	7,5	8,0	12,0	17,0

Задача 5

Необхідно проаналізувати проект за допомогою методу розрахунку чистого приведеного ефекту з такими характеристиками: інвестиція у 150 тис.грн. буде генерувати протягом чотирьох років річні доходи у розмірі відповідно: 30, 70, 70, 45 тис.грн. Розглянути два випадки:

а) вартість капіталу – 12 %;

б) очікується, що вартість капіталу буде змінюватися по роках таким чином: 12%, 13%, 14%, 14%.

Задача 6

Підприємство має два альтернативних варіанти інвестиційних проектів – проект А і проект Б. Для оцінки ефективності цих проектів необхідно визначити очікувану суму чистої приведеної вартості. Дані, які характеризують ці проекти, наведені в таблиці.

тис.грн.

Показник	Проект	
	А	Б
Обсяг інвестиційних коштів	3500	3300
Період експлуатації інвестиційного проекту, роки	2	4
Сума грошового потоку, всього	5000	6000
в тому числі:		
1-й рік	3000	1500
2-й рік	2000	1500
3-й рік	–	1500
4-й рік	–	1500

Примітка: Дисконтна ставка для проекту А – 10%, для проекту Б – 12%.

Задача 7

Проаналізувати проект (умова задачі 1, пункт а) за допомогою методу чистої термінальної вартості.

Задача 8

У проект необхідно вкласти 20000 грн. Щорічні надходження складають: 1-й рік – 8000 грн., 2-й рік – 10000 грн., 3-й рік – 6000 грн., 4-й рік – 4000 грн.
Визначити внутрішню норму прибутку.

Задача 9

Визначити внутрішню норму прибутку для проекту, розрахованого на три роки, який потребує інвестицій у розмірі 10 млн.грн. і передбачає грошові надходження у розмірі 3 млн.грн., 4 млн.грн., 7 млн.грн.

Задача 10

Розрахувати строк окупності інвестицій в 100 тис.грн., з грошовим потоком: 40, 40, 40, 30, 20 (тис.грн.).

Задача 11

Комерційна організація розглядає доцільність придбання нової технологічної лінії. Вартість лінії 10 млн.грн., строк експлуатації – 5 років, знос на устаткування 20% річних, ліквідаційна вартість устаткування буде достатня для покриття витрат, пов'язаних з демонтажем лінії. Виручка від реалізації продукції прогнозується за роками у таких обсягах (тис.грн.): 6800, 7400, 8200, 8000, 6000. Поточні витрати за роками оцінюються таким чином: 3400 тис.грн. у перший рік експлуатації лінії з наступним щорічним зростом їх на 3%. Ставка податку на прибуток складає 30%. Вартість авансованого капіталу (WACC) складає 19%. Керівництво організації не вважає доцільним брати участь у проектах зі строком окупності більше 4-х років. Чи доцільний даний проект до реалізації?

8.Методичне забезпечення

Навчально-методичні матеріали (навчальна програма дисципліни, завдання до практичних заняття, списки рекомендованої літератури, матеріали для самостійної роботи студентів), що представлені на кафедрі.

Навчально-методичні матеріали (навчальні посібники, навчальна програма дисципліни, плани семінарських занять, методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи студентів, списки рекомендованої літератури), що представлені на кафедрі.

Матеріали кафедри міжнародної економіки з дисципліни на освітньому порталі ХНАДУ (<http://portal.khadi.kharkov.ua>) та сайті дистанційного навчання ХНАДУ (<http://dl.khadi.kharkov.ua>).

9 Література, що рекомендована для самостійної роботи студентів (залікові модулі 1-15)

1. Господарське законодавство України: правове регулювання господарських відносин. Збірник нормативних активів / Упорядник Камлик М.І. – К.: Атака, 2002.

2. Наказ Міністерства фінансів України "Питання складання фінансової звітності" від 24.02.2000 р.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності": Затв. наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99 р
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс": Затв. наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99 р.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати": Затв. наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99 р.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 "Звіт про рух грошових коштів": Затв. наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99 р.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 5 "Звіт про власний капітал": Затв. наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99 р.
8. Ковалев В..В. Введение в финансовый менеджмент./ В. В. Ковальов – М.: Финансы и статистика, 2001.
9. Финансовый менеджмент: теория и практика: учебник / Под ред. Е.С. Стояновой. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд-во "Перспектива", 2001.
10. Ван Хорн Дж. Основы финансового менеджмента/ Дж. Ван Хорн 11-е издание: Пер. с англ. – М.: Издательский дом "Вильямс", 2001.

Укладачі:
доцент кафедри
міжнародної економіки

А.П. Бабич

аспірант кафедри
міжнародної економіки

О.О. Мельник